

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3312

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *de situatie in gevangenissen in coronatijd* (ingezonden 14 mei 2020).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 29 juni 2020). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 3004

Vraag 1 en 2

Wat is uw reactie op het bericht, «Coronamisstanden in gevangenissen, gedetineerden worden monddood gemaakt»?¹

Bent u ervan verzekerd dat u zelf een goed beeld heeft van de actuele en feitelijke gang van zaken in de gevangenissen? Zo ja, hoe kan het dan dat op een fors aantal punten het beeld zoals dat geschetst wordt door gedetineerden en familieleden afwijkt van hetgeen u steeds aan de Kamer heeft gemeld?

Antwoord 1 en 2

Mijn berichtgeving aan de Tweede Kamer is gebaseerd op informatie van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Ik heb vertrouwen in de juistheid van deze informatie. DJI informeert mij regelmatig over de uitvoering van de coronamaatregelen. Ik leg daarnaast (virtuele) werkbezoeken af aan penitentiaire inrichtingen. Deze geven mij een goed beeld van een penitentiaire inrichting (PI) en van de lokale situatie.

Vraag 3

Vindt u het eigenlijk gerechtvaardigd dat het voor gedetineerden zo moeilijk wordt gemaakt hun verhaal te doen, terwijl het uitdrukkelijk niet gaat over de delicten en belangen van slachtoffers, maar slechts over de feitelijke gang van zaken en de omstandigheden in detentie? Zo ja, waarom? Op wat voor sancties kunnen gedetineerden rekenen als bekend wordt dat ze hun ervaringen delen met Kamerleden en journalisten?

¹ de Volkskrant, 13 mei 2020, <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/oud-gevangenisdirecteur-coronamisstanden-in-gevangenissen-gedetineerden-woorden-monddood-gemaakt~bf0c7938/>

Antwoord 3

Een gedetineerde moet de directeur om toestemming vragen voor een gesprek met de media. De directeur beoordeelt dit verzoek aan de hand van artikel 40 van de Penitentiaire Beginselenwet. Hierin staat dat een gedetineerde een gesprek met de media kan voeren als het bepaalde belangen niet schaadt zoals de bescherming van de openbare orde en de goede zeden of het belang van de orde en veiligheid in de inrichting. Ook kan de directeur voorwaarden verbinden aan een gesprek met de media of er toezicht op uitoefenen. Indien een gedetineerde deze toestemming niet heeft gekregen en toch een gesprek heeft met de media kan een sanctie worden opgelegd. Dat kan bijvoorbeeld een straf op cel zijn of een extra controle op brief- en telefoonverkeer. Het bepalen van de sanctie is maatwerk en mede afhankelijk van de ernst van de gevolgen van het niet naleven van de regels.

Vraag 4

Waren er nu echt geen veilige oplossingen te bedenken voor het bezoek van bijvoorbeeld een terminaal zieke vader die voor een laatste keer zijn gedetineerde zoon wilde bezoeken? Waarom konden diezelfde dag dan wel bouwvakkers in de inrichting werkzaamheden uitvoeren?

Antwoord 4

Het opschorten van al het bezoek en verlof in de PI's was noodzakelijk om verspreiding van het coronavirus te voorkomen. Mede hierdoor is het aantal besmettingen binnen de inrichtingen tot nu toe beperkt gebleven. Deze maatregelen vallen veel gedetineerden zwaar en dat is begrijpelijk. De ontwikkeling van het aantal besmettingen in Nederland staat een stapsgewijze versoepeling van de mogelijkheden tot bezoek en verlof inmiddels weer toe. Ik heb uw Kamer daarover op 29 mei en 15 juni geïnformeerd.² Het verrichten van onderhoudswerkzaamheden door bouwvakkers is niet in strijd met deze maatregelen als deze werkzaamheden nodig zijn voor de veiligheid van personeel en gedetineerden. Uiteraard worden hierbij de richtlijnen van het RIVM in acht genomen.

Vraag 5

In hoeverre zijn de mogelijkheden om te Skypen per gedetineerde, om het verbod op bezoek te compenseren, nu daadwerkelijk verruimd? Erkent u dat dit niet soepel verloopt?

Antwoord 5

Contact met familieleden en naasten is voor iedereen van belang, ook voor gedetineerden. Om de opschorting van bezoek en verlof te compenseren zijn de mogelijkheden voor beeldbellen (Skype) in hoog tempo vergroot. Binnen een week na de maatregelen waren er hiervoor 400 tablets beschikbaar. Inmiddels beschikt DJI over 850 tablets met een veilige Skypeverbinding voor alle inrichtingen. Weliswaar waren in een aantal inrichtingen opstartproblemen maar die zijn inmiddels verholpen. Daarnaast zijn er af en toe verstoringen die niet beïnvloedbaar zijn, zoals bijvoorbeeld een landelijke storing met Skype of met een netwerkverbinding. Over het algemeen verloopt het gebruik van Skype adequaat en conform de verwachting. Buiten de mogelijkheid van Skypen houden de gedetineerden de mogelijkheid tot telefonisch contact.

Vraag 6

Waarom verschillen de bezoeksregelingen voor advocaten per inrichting? Vindt u dat terecht?

Antwoord 6

Zoals eerder aangegeven behouden advocaten de mogelijkheid om cliënten te bezoeken, bijvoorbeeld met plexiglas tussen advocaat en cliënt of op 1,5 meter afstand. De rechtsgang moet immers ongestoord kunnen plaatsvinden. De situatie per gebouw verschilt echter per inrichting. Daarom hebben vestigingsdirecteuren de ruimte gekregen om voor hun eigen vestiging maatwerk toe te passen om het bezoek van advocaten veilig, conform de

² Aangangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 3312 en Kamerstuk 24 587, nr. 771

richtlijnen van het RIVM, te laten plaatsvinden. Dit betekent dat de bezoeker-
geling per inrichting kan verschillen.

Naast de mogelijkheid tot fysiek bezoek staan de advocaten ook andere
manieren ter beschikking om vorm te geven aan contact met hun gedeti-
neerde cliënt zoals via de telefoon of beeldbellen.

Vraag 7 en 12

Wat is uw reactie op de kritiek dat de anderhalve meter afstand in veel
inrichtingen niet wordt nageleefd, gedetineerden geen (of niet tijdig) zeep
krijgen, medewerkers geen beschermende middelen dragen en zelfs bij het
fouilleren niet eens altijd handschoenen gedragen worden? Hoe is dit
mogelijk?

Kunt u garanderen dat nieuwe gedetineerden altijd eerst in quarantaine
worden geplaatst, of zijn er uitzonderingen?

Antwoord 7 en 12

De medewerkers van DJI houden zich aan de richtlijnen van het RIVM, binnen
de mogelijkheden die de gebouwen bieden. Conform deze richtlijnen
gebruiken medisch personeel en medewerkers die in direct contact komen
met mogelijk besmette gedetineerden persoonlijke beschermingsmiddelen
zoals een masker en handschoenen. Daarnaast gebruiken DJI-medewerkers
die nieuw binnenkomende gedetineerden moeten fouilleren en visiteren
persoonlijke beschermingsmiddelen.

In de algemene ruimten van de PI is zeep beschikbaar waarmee gedetineer-
den de handen kunnen wassen. Gedetineerden zijn zelf verantwoordelijk voor
de aanwezigheid van zeep op cel. Zeep kan worden gekocht in de gedetineer-
denwinkel. Het kan voorkomen dat bepaalde merken zeep tijdelijk niet
voorrudig zijn, maar dan is er altijd een alternatief voorhanden. Er is dan ook
geen sprake van dat gedetineerden niet of niet tijdig worden voorzien van
zeep.

Nieuwe gedetineerden van buitenaf worden altijd twee weken op een
eenpersoonscel geplaatst. Contact met andere gedetineerden wordt verme-
den. Bij binnenkomst in de PI vindt direct een medische intake plaats met
verscherpte aandacht voor coronaverschijnselen en eventuele kwetsbaarheid
van de gedetineerde. Zo nodig wordt op medische indicatie getest op
besmetting. Tijdens deze twee weken is er sprake van «close monitoring» om
te bezien of een gedetineerde klachten ontwikkelt. Indien dit het geval is
wordt de betrokkene direct volgens protocol geïsoleerd. Na de quarantainepe-
riode van 2 weken kan de gedetineerde op de afdeling en eventueel in een
meerpersoonscel worden geplaatst.

Vraag 8

Begrijpt u de angst voor verspreiding van het virus in gesloten setting, mede
vanwege de ervaringen in andere landen?

Antwoord 8

De situaties die zich in andere landen hebben voorgedaan zijn inderdaad
zorgelijk. Om dit soort situaties in Nederlandse inrichtingen te voorkomen
heeft DJI in een vroeg stadium vergaande maatregelen getroffen. Dit heeft
het ervoor gezorgd dat het aantal besmettingen zeer beperkt is gebleven.

Vraag 9

Wat zijn nu precies de criteria voor plaatsing in het Justitieel Centrum voor
Somatische Zorg? Waarom wordt daar niet veel eerder toe overgegaan,
omdat daar de kennis en expertise is en men daar een afdeling heeft voor
besmette personen?

Antwoord 9

Gedetineerden met coronagerelateerde klachten worden geïsoleerd. De
medische zorg in de PI's is gelijkwaardig aan de zorg buiten detentie.³ Een
gedetineerde met (milde) coronaklachten kan daarom in de eigen inrichting

³ Eerstelijnszorg is beschikbaar in de inrichting zelf, van huisartsenzorg tot tandarts. Tweede-
lijnszorg wordt op maat georganiseerd, binnen de muren waar kan en buiten de muren als
nodig is.

worden behandeld. In het geval er 24-uurs zorg nodig is, maar geen sprake is van een noodzaak tot ziekenhuisopname worden gedetineerden overgeplaatst naar het Justitieel Centrum voor Somatische zorg JCvSZ. Het JCvSZ is geen ziekenhuis. Als klachten van een gedetineerde wel van dien aard zijn dat een ziekenhuisopname noodzakelijk is, zal betrokkene in een regulier ziekenhuis worden opgenomen.

Vraag 10

Klopt het beschrevene over de inval van het Interne Bijstandsteam?

Antwoord 10

De aard van het werk van het IBT brengt met zich mee dat de 1,5 meter niet altijd gehandhaafd kan worden, omdat zij personen die onwillig of agressief gedrag vertonen in bedwang dienen te houden. Ook het dragen van een mondk masker kan, als zij in actie moeten komen en één of meerdere gedetineerden fysiek in bedwang moeten houden, niet goed mogelijk of zelfs risicovol zijn. Het IBT werd in PI Vught ingezet op een afdeling met gedetineerden die geen coronagerelateerde verschijnselen vertoonden. Conform de richtlijnen van het RIVM is het in een dergelijke situatie niet nodig om mondk maskers te dragen. Indien medewerkers van het IBT zelf coronagerelateerde klachten hebben blijven zij, conform de RIVM-richtlijnen, thuis.

Vraag 11

Klopt het dat op een afdeling, waar een besmette persoon verbleef die later is overleden, daarna niemand is getest? Zo ja, waarom niet?

Antwoord 11

Het betreft hier een persoon die is overleden tijdens de extramurale fase van de ISD-maatregel (Inrichting Stelselmatige Daders). Op het moment dat hij de inrichting verliet, had hij nog geen klachten. Daarom zijn de voormalige celgenoten conform de destijds geldende richtlijnen van het RIVM niet getest. Deze schreven voor dat er alleen werd getest als sprake was van coronagerelateerde klachten. De voormalige afdelingsgenoten zijn wel gemonitord op coronagerelateerde symptomen. Het staat overigens niet vast dat de betreffende gedetineerde aan corona is overleden.

Vraag 13

Wat is uw reactie op de uitspraak van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, die een gedetineerde gelijk gaf die bezwaar maakte tegen plaatsing in een meerpersoonscel? Welke consequenties heeft dit voor het beleid door te gaan met de inzet van meerpersoonscellen? Hoe kan dat eigenlijk veilig en verantwoord plaatsvinden conform de richtlijnen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu?

Antwoord 13

De RSJ heeft in deze zaak de plaatsing van de gedetineerde in een meerpersoonscel geschorst, omdat de directeur in die specifieke casus onvoldoende heeft gemotiveerd waarom het gezondheidsrisico aanvaardbaar was.⁴ In overige zaken is de plaatsing in een meerpersoonscel niet geschorst. De eerstgenoemde uitspraak van de RSJ doet dan ook geen afbreuk aan het kunnen plaatsen van gedetineerden in meerpersoonscellen. Het plaatsen in een meerpersoonscel kan veilig en verantwoord plaatsvinden omdat daarbij een vaste werkwijze wordt gehanteerd. Gedetineerden die voor het eerst instromen in een penitentiaire inrichting worden eerst twee weken op een eenpersoonscel op een aparte inkomstenafdeling geplaatst (gelet op incubatietijd van het coronavirus). In deze periode wordt gemonitord of de gedetineerde klachten ontwikkelt. Als dit niet het geval is, kan de gedetineerde op de afdeling en eventueel een meerpersoonscel worden geplaatst. Alleen gedetineerden die volledig klachtvrij zijn, worden samen in een cel geplaatst. Bij elke verdenking van besmetting wordt er getest. Voor gezonde gedetineerden zijn meerpersoonscellen ook in de huidige situatie een passende vorm van detentie.

⁴ RSJ S-20/3503/SGA, 29 april 2020.